

ASO Başkanı meclis toplantısında konuştu

Faiz indirimi için henüz erken

 Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı Seyit Ardıç, son dönemde Türkiye’de uygulanan rasyonel politikalarla makroekonomik dengede kısmi iyileşme gözlemlediklerini belirterek, “Merkez Bankası rezervlerindeki artış, Türk lirasının değer kazanması, işsizlik oranlarında azalma, cari açığa iyileşme ve enflasyonun düşüş trendine girmesi oldukça önemli gelişmelerdir” dedi. Ardıç, Faiz indirimi için henüz erken olduğunu düşündüklerini söyledi. ➡7

ASO Başkanı Ardıç, Odanın toplantısında konuştu

Faiz indirimi için erken olduğunu düşünüyoruz

ASO'nun temmuz ayı meclis toplantısı ile 2. ve 3. OSB Müteşebbis Heyet Müşterek Toplantısı, Oda'da gerçekleştirildi. Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı Seyit Ardıç, burada yaptığı konuşmada, İstanbul Sanayi Odasının (İSO) "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" verilerinde ASO'ya üye 14 firmanın yer aldığını aktardı.

Ardıç, son dönemde Türkiye'de uygulanan rasyonel politikalarla makroekonomik dengede kısmi iyileşme gözlemlediklerini belirterek, "Merkez Bankası rezervlerindeki artış, Türk lirasının değer kazanması, işsizlik oranlarında azalma, cari açıkta iyileşme ve enflasyonun düşüş trendine girmesi oldukça önemli gelişmelerdir." diye konuştu.

Merkez Bankası rezervlerindeki iyileşmenin nedeninin düşük kur-yüksek faiz ortamından kaynaklandığını savunan Ardıç, "Kurun bir nevi sabit tutulması ve görece yüksek faiz ödenmesi, önemli 'carry trade' imkanı doğuruyor." ifadesini kullandı.

Ardıç, para ve maliye politikalarını istikrarlı uygulamak için sıcak para konusunda ihtiyatlı bir duruş sergilenmesi gerektiğini vurgulayarak, döviz rezerv birikiminin ülkeler için önemine işaret etti.

SANAYİDE YAPISAL DÖNÜŞÜM VURGUSU

Yüksek teknoloji ürün ihracatında Çin'in ilk, Almanya'nın da ikinci sırada olduğunu dile getiren Ardıç, şunları kaydetti: "Türkiye'nin en büyük

500 sanayi kuruluşunda yüksek teknoloji ürünlerin payı yüzde 7'nin üzerine çıksa da ilk 10 firma içerisinde yüksek teknoloji yoğunluğuna sahip tek bir işletmemiz maalesef yok. Öncelikle yapmamız gereken, sanayide topyekun bir yapısal dönüşümle teknoloji düzeyini, yeni fikirleri, işbirliklerini ve verimliliği artırmaktır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızca hazırlık çalışmaları devam eden yeni sanayi stratejisinde; teknoloji ve yüksek katma değerli üretimi, yenilik ve inovasyonu, yeşil ve dijital dönüşümü öncelleyen ve bunların içselleştirilmesini sağlayan somut eylemlerin tüm detaylarıyla çalışıldığını düşünüyorum. Biz de ASO olarak bu stratejiye katkı vermek adına yetkililere sunmak üzere bir rapor hazırladık."

Ardıç, sanayiciler için düşük faiz ortamının elzem olduğunu ifade ederek, "Ancak faiz indirimi için henüz erken olduğunu düşünüyoruz. Enflasyon kalıcı olarak düşüş trendine girmediği sürece faiz indiriminin konuşulmaması daha sağlıklı olacaktır. Erken indirim sinyali, yeni başlayan dezenflasyon sürecini sektöre uğratmamalıdır." dedi.

Türk lirasının reel değerlenmesinin son 2,5 yılın zirvesinde olduğunu söyleyen Ardıç, kalıcı güven algısını oluşturacak ortam ve politikaların devreye girmesi gerektiğini belirtti.

Ardıç, enflasyon düzeltilmesi uygulamasının gecici vergi dönemlerinde yapılmamasını talep etti.

İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'na 5 firma girdi

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) tarafından her yıl geleneksel olarak açıklanan "Türkiye'nin **ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** 2023" araştırma sonuçlarına göre listeye Antalya'dan 5 firma girdi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından her yıl geleneksel olarak açıklanan "Türkiye'nin **ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** 2023" araştırma sonuçları açıklandı. 2023 yılı **İSO Türkiye İkinci 500 Sanayi Kuruluşu** Listesi'ne Antalya'dan giren firmalar arasında Ekiciler Süt Gıda Tarım Hayvancılık **Sanayi** ve Ticaret A.Ş., Esli Endüstriyel Ürünler Pazarlama **Sanayi** ve Ticaret Ltd. Şti., As Ado Beton, Türk Ytong **Sanayi** A.Ş. ve Özgörkey Otomotiv Turizm Gıda **Sanayi** ve Ticaret A.Ş. yer aldı.

Her yıl Türkiye'nin **ikinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** listesine Antalya'dan firmalar girmeyi başarıyor.

Ekiciler Süt Gıda Tarım Hayvancılık **Sanayi** ve Ticaret A.Ş. Ekici Peynir, Türkiye'nin önde gelen süt ve süt ürünleri üreticilerinden biri olarak dikkat çekiyor. Uzun yıllardır sektörde faaliyet gösteren firma, yüksek kaliteli ürünleriyle tüketicilerin beğenisini kazanmış durumda. Firmanın **İSO İkinci 500** listesine girmesi, sektördeki başarısını bir kez daha gözler önüne serdi. ■ **HABER MERKEZİ**

ÇERKEZKÖY ORGANİZE
SANAYİ BÖLGESİTÜRKİYE'NİN
İKİNCİ 500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU
2023

İSO İKİNCİ 500'E GİREN FİRMALARIMIZI KUTLUYORUM

Istanbul Sanayi Odası (İSO), 'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023' araştırmasının sonuçlarına göre Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nden (ÇOSB) 16 sanayi kuruluşu listede yer aldı.

İSO En Büyük 500-2023 listesine ÇOSB'den 20 firma, İSO İkinci 500 Büyük -2023'ye de bölgemizden 16 sanayi kuruluşunun girmesi bizim için önemli bir göstergedir. ÇOSB; ülke ekonomisine katkı sağlayan, dijitalleşme, Yeşil OSB ve inovasyon çalışmalarıyla bölge firmalarımızın yanında olmaya devam edecektir.

Her iki listeye de giren firmalarımızı tebrik ediyorum. Ülkemizin ve bölgemizin gelişimine katkı sağlayan tüm firmalarımızın başarılarının devamını diliyorum.

ÇOSB Yönetim Kurulu Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Eyüp SÖZDİNLER

2023 / İSO İKİNCİ 500'DE YER ALAN ÇOSB FİRMALARI

Sıra	İSO İkinci 500 Sıralaması	Firma	Üretimden Satış (TL)
1	68	ÜNİTEKS TEKSTİL VE TİCARET A.Ş.	2.601.731.144,00
2	121	AKPLAS PLASTİK KALIP SAN. VE TİC. A.Ş.	2.362.955.643,00
3	133	BOYTEK REÇİNE BOYA VE KİMYA SAN. TİC. A.Ş.	2.288.470.230,00
4	148	ARGON KİMYA SAN. VE TİC. A.Ş.	2.222.760.559,00
5	225	AKIM METAL SAN. VE TİC. A.Ş.	1.962.739.660,00
6	239	İLKO İLAÇ SAN. VE TİC. A.Ş.	1.922.857.711,00
7	246	SCHOTT ORİM CAN SAN. VE TİC. A.Ş.	1.900.490.191,00
8	248	GEORGE FISCHER HAKAN PLASTİK BORU VE PROFİL SAN. TİC. A.Ş.	1.897.348.684,00
9	288	YÜNSA YÜNLÜ SAN. VE TİC. A.Ş.	1.796.742.480,00
10	300	ELK MOTOR SAN. VE TİC. A.Ş.	1.769.239.182,00
11	301	BONY TEKSTİL İŞLETMELERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	1.768.623.620,00
12	362	FORMÜL PLASTİK VE METAL SANAYİ A.Ş.	1.613.721.088,00
13	367	HEMA OTOMOTİV SİSTEMLERİ A.Ş.	1.601.052.937,00
14	370	TÜBAŞ TEKSTİL ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	1.590.715.375,00
15	417	ATT TEKSTİL SAN. VE TİC. A.Ş.	1.492.937.358,00
16	421	KIVANÇ TEKSTİL SAN. VE TİC. A.Ş.	1.475.606.056,00

Mersin'den 12 firma 'İSO İkinci 500' listesinde

Mersin'den 12 firma 'İSO İkinci 500' listesinde yer aldı. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası (MTSO) Başkanı Hakan Sefa Çakır, Mersin sanayisinin, artık verimlilik, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm hedefleriyle üst lige çıkan bir üretim merkezi olmayı hedeflediğini söyledi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından küçük ve orta ölçekli kuruluşların performansını ortaya koymak amacıyla açıklanan Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO İkinci 500) 2023 araştırması sonuçları açıklandı. Buna göre Mersin'den 5'i Mersin merkez, 2'si Tarsus ve 5'i merkezi farklı illerde bulunup Mersin'de üretim yapan toplam 12 firma listede yer aldı. Söz konusu 12 firmanın üretimden net satışlar toplamı 2022 yılına göre yüzde 56'lık artışla 25 milyar 859 milyon 505 bin lira seviyesinde gerçekleşti. MTSO'ya kayıtlı olanların üretimden net satışları ise 2022 yılına göre yüzde 42'lik artışla 10 milyar 647 milyon 766 bin lira oldu. Listede yer alan firmaların 7'sinin 2022 yılına göre İSO İkinci 500 listesi içerisindeki sırası yükselirken, 3 firmanın sıralamadaki yeri geriledi. Önceki yıl listede olmayan 2 firma ise 2023'te sıralamada yer aldı. ■ İHA

**İSO İkinci 500'ün
üretimden satışları
2023'te %42,2 arttı**

● **3. Sayfada**

◆ 2023 yılı ISO İkinci 500 sıralamasına göre; Biska Tekstil 2 milyar 958 milyon TL ile ilk sırayı aldı

ISO İkinci 500'ün üretimden satışları 2023'te %42,2 arttı

FİLİZ EROL

Istanbul Sanayi Odası (ISO), haziran ayında açıkladığı 'ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023' araştırmasının ardından, 500 Büyük şirketlerine nazaran daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan 'ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023' (ISO İkinci 500) araştırmasının sonuçlarını da açıkladı. ISO İkinci 500-2023 araştırması, her yıl olduğu gibi bu yıl da KOBİ'lerin içinden geçmekte olduğu ekonomik ve finansal koşulları, ihracat performanslarını, AR-GE ve teknoloji faaliyetlerine ilişkin göstergeleri açısından önemli sonuçlar ortaya koydu. Bu çerçevede ISO İkinci 500 sonuçlarına bakıldığında; 2023 yılında ISO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 42,2 oranında artarak 695 milyar TL'den 988 milyar TL'ye çıktı. Üretimden satışlar baz alınarak yapılan 2023 yılı ISO İkinci 500 sıralamasına göre Biska Tekstil 2 milyar 958 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu 2 milyar 949 milyon TL ile Karel Elektronik takip ederken Küçükçalık Tekstil 2 milyar 945 milyon TL ile üçüncü oldu.

Üretimden satışları enflasyonun altında kaldı

ISO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan anırlanarak incelendiğinde; 2023 yılında üretimden satışların yüzde 13,7 oranında gerilediği görüldü. Reel değişimler hesaplanırken son yıllarda olduğu gibi yine yıl sonu TÜFE enflasyonu kullanıldı. Fakat 2023 yılı boyunca yıllık enflasyonun oldukça düşükken bir seyir izlediği unutulmamalı. Hatırlatmak gerekirse, yıl sonu enflasyonu TÜFE'de yüzde 64,77 iken, ÜFE'de yüzde 44,22 ile daha düşüktü. Yıllık ortalama enflasyon ise TÜFE'de yüzde 53,86, ÜFE'de İSE yüzde 49,93 olarak gerçekleşti. Sonuç olarak hangi gösterge kullanılırsa kullanılsın, 2023 yılında ISO İkinci 500'ün üretimden satışları enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme gösterdi. Örneğin

eğer bu hesaplama, ortalama TÜFE enflasyonu kullanılarak yapılsaydı reel gerileme yüzde 7,6 olacaktı. 76 yeni kuruluş ISO İkinci 500 sıralamasında yer aldı

2023 yılı ISO İkinci 500 sıralamasına üretimden satışları 2 milyar 958 milyon TL ile 1 milyar 294 milyon TL arasında kalan şirketler girebildi. ISO İkinci 500'ün 2022 yılı listesinde yer alan şirketlerin üretimden satışları ise 2 milyar 54 milyon TL ile 886 milyon TL bandında gerçekleşmişti. 2023 yılında 76 yeni kuruluş ISO İkinci 500 sıralamasında yer alma başarısı gösterdi. 37 kuruluş geçen yıl ISO 500'de iken bu yıl ISO İkinci 500'e geriledi. 387 kuruluş ise son iki yılda da ISO İkinci 500 sıralamasında yer aldı. 2023 yılında zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen Türkiye'nin ihracatı binde 5 oranında artarak 255,4 milyar dolara yükseldi. Aynı

yılda Türkiye sanayi ihracatı binde 2 düşüşle 245,6 milyar dolara geriledi.

ISO İkinci 500'ün ihracatı ise yüzde 6,5 düşüşle 15 milyar dolar olarak gerçekleşti. Türkiye geneli ve ISO 500'ün altında bir performansa işaret eden bu durum, nispeten daha küçük ve orta ölçekli kuruluşların dış pazarlara açılma ve rekabet gücünü koruma anlamında önemli ölçüde zorlandığını gösterdi. Bu gelişmeler sonucunda ISO İkinci 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı 2023 yılında 0,4 puan azalarak yüzde 6,1'e geriledi. 2023 yılında ISO İkinci 500, satışlarının yanı sıra karlılıkta da zayıf bir performans ortaya koydu.

Söz konusu yılda ISO İkinci 500'ün faaliyet karı yüzde 44,9 oranında artarak 100,4 milyar TL'den 145,5 milyar TL'ye çıktı. Buna karşılık aynı dönemde faaliyet karlılığı oranı yüzde 12,6 ile aynı kaldı. Benzer şekilde, faiz, amortisman ve vergi öncesi kar büyüklüğü yüzde 46'lık artışla 121,1 milyar TL'den 176,8 milyar TL'ye ulaştı. Bu artışa rağmen FAVÖK karlılığı sadece binde 1 puan artarak yüzde 15,3 oldu. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise yüzde

26,8 artarak 74,7 milyar TL'den 94,7 milyar TL'ye yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 1,2 puan düşüşle yüzde 9,4'ten yüzde 8,2'ye indi.

Kar eden kuruluş sayısı 428'e geriledi

ISO İkinci 500'de vergi öncesi dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre 2022 yılında kar eden kuruluş sayısı 457 iken, bu sayı 2023 yılında 428'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı da 43'ten 72'ye yükseldi. Bu sayı, 2018 sonrasındaki en yüksek değer olarak dikkat çekti. Diğer taraftan, operasyonel karlılığı gösteren faiz, amortisman ve vergi öncesi kar ve zarar büyüklüğü esas alındığında, kar elde eden firma sayısının 495 ile aynı kaldığı ve yüksek seviyesini koruduğu görülüyor. ISO İkinci 500'ün üretim faaliyeti dışı gelirlerin dönem kar ve zarar toplamı içerisindeki payına bakıldığında; son 5 yılda oldukça dalgalı bir seyir izlediği görünüyor. 2022'de yüzde 8,7'ye gerileyen bu oran, 2023'te yeniden yüzde 15 bandının üzerine çıktı. Net kambiyo zararındaki artışın olumsuz etkisine rağmen, üretim faaliyeti dışı gelirlerin toplam karlılığa katkısı artmış durumda.

İmalat sanayisinde “nitelikli eleman” bulmak zorlaşıyor

■ EMEK yoğun sektörlerde nitelikli eleman sorunu devam ediyor. Araştırmalara göre, işverenlerin nitelikli eleman bulmakta en çok zorlandığı sektörlerin başında imalat sanayisi geliyor. // 7'de

İmalat sanayisinde “nitelikli eleman” bulmak zorlaşıyor

Emek yoğun sektörlerde nitelikli eleman sorunu devam ediyor. Araştırmalara göre, işverenlerin nitelikli eleman bulmakta en çok zorlandığı sektörlerin başında imalat **sanayisi** geliyor.

Sektör temsilcileri, toplumu, aileleri ve öğrencileri mesleki eğitime daha yakınlaştırmak ve talebi artırmak amacıyla maddi teşviklerin de önemli olduğunun altını çiziyor.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, yaptığı açıklamada, bireylerin eğitim seviyelerinin yükseldikçe nitelikli iş gücü ihtiyacının karşılandığını ve verimliliğin arttığını belirtti.

Daha iyi eğitim almış ve becerilerini geliştirmiş insan kaynağının ekonomik kalkınmanın önemli bir faktörü olduğunu dile getiren Bahçivan, “**Sanayide** nitelikli eleman eksikliğinin üretimde kapasite artışını engellediğini ve ülkemizin uluslararası rekabet gücünü olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Bu nedenle, sürdürülebilir büyüme için insan kaynağının niteliğinin geliştirilmesi son derece önemlidir.” dedi.

Bahçivan, **sanayinin** katma değerli üretime geçiş yapabilmesi ve yüksek teknoloji alanlarına yönelebilmesi için nitelikli iş gücüne büyük ihtiyaç duyduklarının altını çizdi.

Bahçivan, bu konudaki çalışmaları “ara eleman değil aranan eleman” vurgusunun yanı sıra “gelecek mesleki eğitimde” motosuyla yönlendirdiklerini belirterek, “Bu kapsamda, Milli Eğitim Bakanlığımız (MEB) ile 2019’den itibaren yürüttüğümüz İSO MEİP Mesleki Eğitim İşbirliği Projesi ile İstanbul’daki 44 meslek lisesinde 150’den fazla **sanayicimizle** kapsamlı, yenilikçi, katılımcı ve

sonuç odaklı bir model oluşturduk.» ifadelerini kullandı.

Sanayi-okul iş birliklerinin, okullardaki istihdam odağını artırdığını ve istihdam oranlarının yaklaşık 4 kat artmasına katkı sağladığını gördüklerini belirten Bahçivan, şunları kaydetti:

“Türkiye genelinde birçok alanda meslek lisesi mezunlarının alanında istihdam oranları yüzde 10’un altındayken, **İSO MEİP**

okullarında bu oran geçtiğimiz yıl yüzde 40’ı aştı. Bu da mesleki eğitim yolculuğumuzda doğru yolda ilerlediğimizi gösteriyor. **İSO** olarak, bu modelin Türkiye geneline yaygınlaştırılması ve **sanayimizi** nitelikli iş gücü ihtiyacının büyük ölçüde karşılanmasına katkıda bulunması için çalışmalarımızı titizlikle sürdürüyoruz.”

Erdal Bahçivan, Türkiye İş

Kurumu İşgücü Piyasası Araştırması’na (İPA) göre, işverenlerin nitelikli eleman bulmakta en çok zorlandığı sektörlerin başında imalat **sanayisinin** geldiğini bildirdi.

İstanbul’da, eleman temininde güçlük çekilen sektörlerin yüzde 43,2’sini imalat **sanayisinin** oluşturduğunu aktaran Bahçivan, bu durumu **sanayinin** tüm alanlarında nitelikli iş gücü ihtiyacının olduğunu gösterdiğini söyledi.

Toplumu, aileleri ve öğrencileri mesleki eğitime daha yakınlaştırmak ve talebi artırmak amacıyla maddi teşviklerin önemli olduğunu düşündüklerini belirten Bahçivan, şu ifadeleri kullandı:

“Bu kapsamda çocuklarını mesleki eğitime yönlendiren ailelere eğitim süresince sosyal yardım sağlanması, meslek lisesindeki öğrencinin ilk yılından itibaren sosyal güvencesinin başlatılıp devlet tarafından ödenmesi, eğitim süresince burs verilmesi, mezun olduktan sonra kendi alanında çalışmak şartıyla belirli bir süre için vergi muafiyeti tanınması ve erkek öğrenciler için askerlik

avantajı getirilmesi gibi teşvikleri MEB ile yaptığımız görüşmelerde dile getiriyoruz. **Sanayinin** kapılarını öğrencilere açmak, onların son teknolojik gelişmelere tanıklık etmelerini sağlamak ve fabrikalarda uygulamalı eğitim vermek, mesleki eğitimi güçlendiren adımlar arasındadır.”

Yenibirış Yönetici Ortağı Uğur Karaboğa ise, emek yoğun işlerde nitelikli çalışanların üretimin önemli bir gücü olduğunu belirterek, «Endüstri meslek liseleri ve ön lisans mezunu olan bu teknik elemanları sadece ara eleman olarak nitelendirmek artık tam anlamıyla kavramın karşılığını vermiyor. Özellikle pandemi süreci ve sonrasında global çapta önemli bir tedarik zinciri krizi yaşandığı biliniyor. Mavi yaka ya da beyaz yaka gibi kavramların yanına eklenen «gri yaka» kavramı da bu nedenle çok daha tanımlayıcı bir kavram olarak karşımıza çıkıyor. Gri yakayı, bilgiyi üreten ve aynı zamanda icraata geçiren profesyonel emekçilere verilen yeni bir isim olarak tanımlayabiliriz.» diye konuştu. (AA)

Faiz indiriminden daha kritik bir konu var!

Bir süreden bu yana devam eden sıkılaştırma programının para politikası tarafında en çok konuşulan konuların başında politika faizi geliyor. Elbette bu durumun ana nedeni Merkez Bankası'nın kısa bir zaman aralığında politika faizini %8,5'ten %50'ye yükseltmesi.

Bugünlerde ise en çok tartışılan konu yine politika faizi ancak bu kez piyasalar faiz indirimlerinin ne zaman başlayacağını öngörmeye çalışıyor. Bu konuda geçtiğimiz günlerde Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Cevdet Akçay'ın açıklamalarına bakarak premature bir faiz

**LEVENT
YILMAZ**
leventyilmazyensofi.com.tr

indirimini gelmeyeceğini anlıyoruz. Ancak yine de piyasalar bu yılın son çeyreğinde faiz indirimlerinin gelebileceğini değerlendirmeye başladı.

Yabancı finans kurumlarından gelen raporlarda da 2024 yıl sonunda faiz indirimlerine neredeyse kesin gözüyle bakılıyor. Elbette Merkez Bankası'nın aylık enflasyondaki gelişmelere bağlı olarak hareket edeceğini öngörüyoruz. Ancak son dönemdeki veriler ve beklentilerin ima ettiği "reel faiz" hesabına bakarak bu yılın son çeyreğinin teknik olarak faiz indirimleri için uygun olduğunu da söyleyebiliriz.

Elbette bu tartışmayı bir süre daha izleyeceğiz. Ancak bana göre faiz indirimlerinin başlamasından daha kritik bir konu var. O da Türk Lirası kredilerdeki aylık %2'lik büyüme sınırı. Bu sınır hem bankaları hem de reel sektörü giderek daha fazla zorlamaya başladı. Hatta bazı bankaların BDDK mevzuatına göre uymak zorunda oldukları bazı rasyoları sağlamakta giderek daha fazla zorlandığını biliyoruz.

Diğer yandan Türkiye'deki işletmelerin neredeyse tamamına yakını KOBİ yani küçük ve orta ölçekli işletme niteliğinde. KOBİ'lerin de kronik sorunları var. Bunların başında da finansman ihtiyacı geliyor. KOBİ'lerin özsermaye yetersizlikleri nedeniyle sık sık kredilere başvurdukları da verilere yansıyan bir gerçek. Ancak son dönemdeki verilere baktığımızda KOBİ kredilerindeki büyüme hızı neredeyse durma noktasına gelmiş durumda. Ayrıca finansmana erişemeyen KOBİ'lerin takipteki borçları da gün geçtikçe artıyor. (Banka dışı takipteki borçları grafikte gösterilmiyor, sadece bankaların takiplerini görüyoruz.)

Elbette böylesi bir sıkılaştırma programında ekonominin bir miktar yavaşlamasını, kredi talebinin azalmasını ve toplam talebin düşmesini bekleriz. Öte yandan KOBİ'lerin içinde ciddi miktarda "zombi şirket" olduğunu da biliyoruz. Hal böyle olunca KOBİ'lerdeki sıkıntının bir domino etkisine dönüşme riski her geçen gün artıyor. Bu bağlamda faiz indirimleri başlamadan önceki dönemde aylık ticari kredi büyüme sınırının yukarı yönlü gözden geçirilmesi hem reel sektör hem de bankalar açısından kritik önem taşıyor. Düşük miktarda kredi desteği ile kurtarılacak şirketlerin olduğunu unutmamak gerekiyor.

ISO İkinci 500 araştırmasının sonuçlarına göre de KOBİ'lerin borç sorunu ciddi bir sıkıntıya dönüşmek üzere. Araştırma bulgularına göre; **ISO İkinci 500** ün üretimden satışları reel olarak %13,7 azalırken, vergi öncesi dönem kârı da reel olarak %23,1 geriledi. Toplam borçlardaki reel büyüme ise %7,2 oldu.

Bu bakımdan içinde bulunduğumuz dönemde faiz indirimlerinden daha önemli olan konunun finansmana erişimin önünü açmak olduğunu düşünüyorum. Zaten değişken faizli kullanılan bu kredilerin maliyeti faizler düşmeye başladığında azalacak. Özetle KOBİ'lerin faiz indirimlerinin başlamasına kadar ihtiyaç duyduğu finansmanın sağlanması önemli. Yani göle su gelinceye kadar kurbanın gözü patlamasın!

